

Cameratoezicht juridisch bekeken

Cameratoezicht op straat, in winkels, bedrijven, huizen en andere locaties gebeurt steeds vaker. Meestal aangekondigd, maar soms ook wel in het geheim. De wet stelt hier echter grenzen. Filmen of fotograferen op een voor het publiek toegankelijke plaats mag, maar de aanwezigheid van camera's moet duidelijk aangegeven zijn. In besloten ruimtes – waaronder ook op het werk – mogen mensen in beginsel niet worden gefilmd. Alleen als er geen geschikte alternatieve maatregel te bedenken is, is het toegestaan. En ook dan moet het expliciet aangekondigd zijn.

Waarschuwen verplicht bij cameratoezicht

De bekende bordjes over cameratoezicht hangen daar niet voor niets: onaangekondigd mensen filmen met een aangebrachte camera in de openbare ruimte is strafbaar. De openbare ruimte omvat alle voor het publiek opengestelde ruimtes, en dus ook privé-eigendom zoals winkels, horeca, bedrijfsparkeerplaatsen, casino's en zwembaden.

Een bezoeker of passant moet kunnen weten dat hij gefotografeerd of gefilmd kan worden. Vaak gebeurt dit door een bordje bij de ingang op te hangen. Ook een mededeling op de uitnodiging of het ticket wordt wel gebruikt. Sommige winkels hangen een monitor op net na de ingang waarop te zien is wat de beveiligingscamera's filmen, of monteren een camera pontificaal in het zicht van iedere passant. Ook dat is genoeg om als aankondiging te gelden.

Aanmelden van cameratoezicht

Cameratoezicht "met het oog op de beveiliging van personen, gebouwen, terreinen, zaken en productieprocessen" valt onder de Wet bescherming persoonsgegevens (ook wel de privacywet genoemd). Zulk cameratoezicht moet worden aangemeld bij het College Bescherming Persoonsgegevens, de privacytoezichthouder. Dit hoeft echter niet als:

- de camera's niet meer filmen dan de gebouwen en terreinen van de verantwoordelijke;
- er niet meer dan het tijdstip, de datum en de plaats van de beelden wordt opgeslagen bij die beelden;
- alleen de beveiligers en hun leidinggevenden toegang hebben tot de beelden;
- de beelden alleen aan opsporingsdiensten worden afgegeven in geval van incidenten;
- particulieren de beelden alleen kunnen krijgen als zij er zelf op staan;
- de beelden na 24 uur worden vernietigd tenzij er incidenten op te zien zijn.

Cameratoezicht in besloten ruimtes

Fotograferen of filmen in een huis of tuin of op kantoor valt niet onder bovenstaande regeling. Deze ruimten zijn niet “voor het publiek toegankelijk”. De privacyverwachting is hier groter, en er gelden dan ook strengere regels. Elk filmen of fotograferen is verboden tenzij dit is aangekondigd én er geen geschikt alternatief te bedenken is. Het maakt daarbij niet uit of de camera ergens aangebracht is of vastgehouden wordt door de fotograaf of cameraman. Het in bezit hebben van en foto of film die op die verboden manier is gemaakt, is bovendien ook verboden. Ook de werkplek is een besloten omgeving. Werknemers fotograferen of filmen op de werkplek of in een bedrijfsruimte mag dan ook niet zomaar. De werkgever moet werknemers informeren over cameratoezicht, bijvoorbeeld via het bedrijfsreglement of opgehangen bordjes.

Verborgene camera's

Een verborgen camera inzetten is slechts in zeer uitzonderlijke gevallen toegestaan. Meestal zal het gaan om verborgen camera's om werknemers te betrappen op onregelmatigheden. Er gelden dan drie belangrijke criteria:

1. De werkgever mag alleen specifiek die werknemers filmen die mogelijk betrokken zijn. Dus niet preventief iedereen.
2. De werkgever moet vooraf hebben gemeld dat er verborgen camera's gebruikt kunnen worden. Hij hoeft niet te zeggen wanneer ze worden geïnstalleerd of waar ze komen te hangen.
3. Inzet van verborgen camera's moet wel proportioneel zijn. Er moeten geen andere mogelijkheden (zoals detectiepoortjes bij de personeelsuitgang) zijn om de onregelmatigheden aan te pakken.

De wet is hier streng, omdat toezicht met een verborgen camera een zware inbreuk op de privacy is. U moet dus kunnen laten zien dat u echt niet anders kunt dan deze vérgaande maatregel invoeren. Maar ook bij “gewoon” cameratoezicht geldt: houd u aan de regels en zorg ervoor dat u zelf geen misdrijf pleegt.

Gebruik als bewijs

Wat nu als illegaal verkregen beelden een misdrijf (bijvoorbeeld een inbraak of diefstal) laten zien? Veel mensen denken dat die beelden dan onbruikbaar zijn. Dat is echter een mythe, afkomstig uit Amerikaanse televisieseries. De Nederlandse politie mag dergelijke beelden gewoon gebruiken bij opsporing van strafbare feiten, en ook een werkgever kan zulke beelden inzetten in bijvoorbeeld een ontslagprocedure. De maker van de beelden loopt wel risico op een boete of zelfs gevangenisstraf.

Als de politie zelf in strijd met de wettelijke regels filmopnamen maakt, kan het bewijs als “onrechtmatig verkregen” van tafel worden geveegd. Dit speelt echter niet alleen als de politie zelf de camera ophangt: vraagt een agent aan een burger of bedrijf om de camera een bepaalde activiteit of locatie te filmen, dan gelden ook al de strengere regels voor cameratoezicht door de overheid.